

19/12

Det ryska avtalets otroliga konsekvenser

belyses av de meddelanden som i går lämnades av Dagens Nyheter. Avtalet omfattar formellt två överenskommelser, av vilka den ena gäller våra leveranser på kredit, den andra ömsesidigt varuutbyte. Trots att vi levererat för tiotals miljoner på kredit, enligt det förstnämnda fördraget, måste vi till Ryssland utbetala stora summor — i dollar — på grund av att Ryssland presterat mer än Sverige enligt fördraget om ömsesidig handel. Åtta miljoner dollar har — jämte varorna på kredit — redan skickats till Ryssland, dvs. ett vida större belopp än det man vill spara genom alla inskränkningar i

fråga om bensin, smörjolja och annan till biltrafiken hörande material. För att fullgöra leveranserna till Ryssland måste vi också köpa varor för dollar i andra länder; i vad mån detta skett och måste ske skall nu utredas.

Genom det ryska avtalet blir vi alltså tvungna att fullgöra leveranser på kredit, med återbetalning om femton år, av varor som vi själva behöver för egen konsumtion eller för försäljning mot kontant betalning. Därjämte får vi göra stora investeringar i hus och fabriker för att kunna klara avtalet och försämrar på detta indirekta sätt vårt läge. Och slutligen: vi måste göra inköp i utlandet mot hård valuta för att kunna fullfölja de ryska leveranserna och direkt till Ryssland betala miljoner dollar i en situation då vår import för eget behov från USA nedskärs till ett minimum. Ändå finns det folk som försvarar avtalet och rent av påstår att det är utan betydelse för vår ekonomi. Det är kanske det mest otroliga.

leda till att man undviker förnuftiga handlingar, söker dölja begångna missgrepp med nya missgrepp. Det går ändå inte.

19/12 28

JÄMLIKHETENS PROBLEM

Professor HERBERT TINGSTEN fortsätter här sin serie om amerikanska rasproblem; två tidigare artiklar var införda i Dagens Nyheter den 7 och 10 december.

FRIHETENS TRIUMF under inbördeskriget sökte republikanerna kröna genom bestämmelser om allmän rösträtt och legal likställighet. Det sistnämnda syftet ansåg man sig vinna genom den fjortonde författningsändringen, som föreskrev lika rättsskydd för alla och förbjöd "be-

rövandet av liv, frihet och egendom utan laga skäl". Vad man avsåg med dessa bestämmelser, som anknöt till traditionella begrepp i amerikansk och engelsk rätt, blev klart då kongressen beslöt tillämpningslagar som bland annat påbjöd lika rätt för alla att besöka offentliga lokaler (hotell, restauranger, teatrar osv.) och allmänna kommunikationsmedel. Därmed tycktes all legal segregation vara omöjliggjord. En rad utslag av högsta domstolen, som sannolikt till stor del motiverades av önskan att försona det besegrade Södern, raserade emellertid kongressens verk. Dels förklarade domstolen att unionen icke kunde genom lagstiftning skrida till förverkligande av jämlikhetsprincipen — därmed föll de s. k. medborgarrättslagarna —, dels erkändes delstaternas rätt att genom lagstiftning införa segregation. Under årtionden efter 1880 (vid vilken tid de avgörande utslagen fälldes) blev den fjortonde författningsändringen nära nog utan betydelse för negrernas rätt; hela Södern införde segregation, och denna godtogs av de unionella organen. Bestämmelsen kom huvudsakligen att användas av bolag och företagare, som med stöd av densamma lyckades få lagar som påstods begränsa äganderätt och avtalsfrihet (t. ex. arbetstidslagar) ogiltigförklarade såsom stridande mot författningsändringen.

Under de båda senaste årtiondena — och främst under de senaste åren — har tendensen blivit den motsatta. Dels har unionsdomstolarna frångått den konservativa praxis som gjort den fjortonde författningsändringen till ett redskap för socialpolitikens fiender. Dels har författningsstadgandet äntligen börjat utnyttjas för att trygga minoriteternas, enkannerligen negrernas ställning. Icke så att en unionell lagstiftning mot segregation förklarats vara tillåten. Icke heller så att domstolarna stämplat statliga segregationslagar som författningsstridiga. Men väl i den meningen att man av staterna krävt erkännande av lika, om också åtskilda möjligheter för alla. Därmed har högsta domstolen blivit drivkraften i en social omvandlingsprocess.